بەشی یەکەم

ئەرکی شیعر لە تیۆرە ئەدەبییەکاندا

ئەركی شیعر لە ئەدەبی کوردیدا

ساڵانی (١٩٢٠ – ١٩٥٨)

نەسرین رەئووف ئیسماعیل

دەزگای توێژینەوە و بڵاوکردنەوەی موکریانی

- ئەرکی شیعر لە ئەدەبی کوردیدا

کوردیدا (١٩٢٠-١٩٥٨)

- نووسینی: نەسرین رەئووف ئیسماعیل
- نەخشەسازی ناوەوە: گۆران جەمال رواندزی
- بەرگ: چیمەن حەسەنی
- چاپ: یەکەم ٢٠١٠
- ژمارەی سپاردن: ٩٢٠
- نرخ: ٢٠٠٠ دینار
- تیراژ: ٧٥٠ دانە
- چاپخانە: چاپخانەی رۆژهەڵات (هەولێر)

زنجیرەی کتێب (٣٩٧)

هەموو مافێکی بۆ دەزگای موکریانی پارێزراوە

ماڵپەڕ: www.mukiryani.com
ئیمەیل: info@mukiryani.com

MUKIRYANI
ESTABLISHMENT FOR RESEARCH & PUBLICATION

نـــــــاوەرۆك

پێشەكی ٩

بەشی یەكەم : ئەركی شیعر لە تیۆرە ئەدەبی یەكاندا ١١

١. ئەركی شیعر لەتیۆری ئەدەبی ئەورووپیدا : ١٣

أ- ئەركی شیعر لە تێروانینی یۆنانییەكاندا ١٣

ب- ئەركی شیعر لە تێروانینی رۆمانییەكان ١٥

ت- ئەركی شیعر لەسەردەمی راپەڕیندا ١٧

پ- ئەركی شیعر لە قۆناغی كلاسیكی نوێ دا ٢٠

ج- ئەركی شیعر لە رێبازی رۆمانتیكی دا ٢٢

ح- ئەركی شیعر لە رێبازی پەرناسی دا ٢٤

خ- ئەركی شیعر لە رێبازی رەمزی دا ٢٥

د- ئەركی شیعر لە رێبازە ئەدەبی یەكانی سەدەی بیستەمدا.................... ٢٦

٢. ئەركی شیعر لە ئەدەبی عەرەبی دا ٢٨

٣. ئەركی شیعر لەئەدەبی فارسی دا ٣٦

٤. ئەركی شیعر لە ئەدەبی توركی دا ٤١

أ- شیعری میللی.. ٤١

ب — شیعری دیوان ٤٢

بەشی دووەم : ئەركی شیعر لە ئەدەبی كوردی سالآنی پێش ١٩٢٠................ ٤٧

أ- ئەركی شیعر لە زاری لوری دا ٤٩

ب- ئەركی شیعر لە زاری گۆران دا ٥٠

ت- ئەركی شیعر لە زاری كرمانجی ژووروودا ٦٤

پ- ئەركی شیعر لە زاری كرمانجی خواروودا ٧٥

بەشی سێ یەم : ئەركی شیعر لە ئەدەبی كوردی دا سالآنی ١٩٢٠-١٩٥٨........... ٩٣

باسی یەكەم : ئەركی شیعر لە رەخنەی كوردی دا ١٩٢٠-١٩٥٨ .... ٩٥

باسی دووەم : ئەركی شیعر لە دەقی شیعری قۆناغەكەدا ١١١

١. ئەركی سیاسی شیعر ١١٣

٢. ئەركی نیشتمانی شیعر ١٥١

٣. ئەركی كۆمەلآیەتی شیعر ١٥٦

٤. ئەركی ئایینی شیعر ١٧٢

٥. ئەركی جوانی شیعر ١٧٧

٦. ئەركی سۆزداری شیعر ١٨٢

ئەنجام ١٩١

سەرچاوەكان ١٩٣

كورتەی باس بە زمانی عەرەبی ٢٠٧

كورتەی باس بەزمانی ئینگلیزی ٢٠٨

پێشەکی

پرسیارێك لەو پرسیارە گرنگانەی کە هەمیشە رووبەرووی هونەری شیعر کراوە، ئەو پرسیارەیە کە دەربارەی ئەرکەکەی کراوە و دەکرێت، هەربۆیە بەردەوام تێروانین و را و بۆچوون دەربارەی ئەو پرسیارە خراونەتە بەردەست و لێکۆڵینەوەی جۆراوجۆر دەربارەی بەئەنجام گەیەنراوە لەگەڵ ئەوەشدا هێشتا هەر ئەو پرسیارە دەکرێ و تێروانینی تر لەوەڵام دانەوەی دا گەڵاڵە دەکرێ.

دیارە شیعری کوردیش بەگشتی لە رووبەڕووبوونەوەی ئەو پرسیارە بێ بەش نەبووە، بەڵام وەك دەردەکەوێ کەمتر هەوڵی وەڵامدانەوەی دراوە مەگەر بەشێوەیەکی ناڕاستەوخۆ نەبێ بەتایبەتی لەو لێکۆڵینەوانەدا کە دەربارەی بابەتی شیعری ئامادەکراوە، هەربۆیە بە پێویستمان زانی لێکۆڵینەوەکەمان رووبەڕووی ئەو پرسیارە بکەینەوە و هەوڵی وەڵامدانەوەیەکی زانستانەی بدەین بەتایبەتیش لە قۆناغێکی شیعری کوردی کە گەشەی دیاری بەخۆوە بینیوە کە نیوەی یەکەمی سەدەی بیستەمە، هەر لێرەوە ناونیشانی لێکۆڵینەوەکەمان بەو شێوەیە داڕشت کە بریتی بێت لە ((ئەرکی شیعر لە ئەدەبی کوردی دا (١٩٢٠ — ١٩٥٨))) تابتوانین بەچەند بەشێك لەو ئەرکانە بکۆڵینەوە کە شیعری کوردی لەوقۆناغەدا بینیونی.

بەم پێیە لەبەشی یەکەمی لێکۆڵینەوەکەماندا کە بەناونیشانی (ئەرکی شیعر لەتیۆرە ئەدەبییەکاندا)یە، هەوڵی ئەوەمان داوە تێروانینی ئەدەبی میللەتانی تر لەقۆناغە جیاجیاکانیاندا کە راستەوخۆ یان ناڕاستەوخۆ پەیوەندییان لەگەڵ ئەدەبی کوردی دا بەستووە دەربارەی ئەرکی شیعر بخەینە بەردەست بەتایبەتیش لە (ئەدەبی ئەورووپی و ئەدەبی عەرەبی و ئەدەبی فارسی و ئەدەبی تورکی)دا کە بۆ خۆیان کەم و زۆر کاریگەرییان لەسەر لایەنە جیاجیاکانی شیعری کوردی کردووە.

بەشی دووەمی لێکۆڵینەوەکەمان کە بەناونیشانی (ئەرکی شیعر لە ئەدەبی کوردی سالآنی پێش (١٩٢٠)) دایە هەوڵمان داوە بەپێی سەرهەڵدان و گەشەکردنی هونەری شیعر لەزارە

جیاجیاکانی ئەدەبی کوردی پێش ئەو قۆناغەی کە لێکۆڵینەوەکەمانی بۆتەرخان کراوە ئەو ئەرکانە دیاری بکەین کە شیعری کوردی بینیونی و بۆ خۆیان بوونەتە زەمینەی ئەرکی شیعر لە قۆناغەکانی دواتردا.

لەبەشی سێیەمی لێکۆڵینەوەکەماندا کە بەناونیشانی (ئەرکی شیعر لە ئەدەبی کوردی سالآنی ١٩٢٠ — ١٩٥٨) ە، سەرەتا بە پێویستمان زانی بە باسێکی تایبەت کە بەناونیشانی (ئەرکی شیعر لەرەخنەی کوردی دا)یە ئاوڕ لە را و بۆچوونی ئەدەبیانی کورد بدەینەوە دەربارەی ئەرکی شیعر لە قۆناغەکە خۆیدا چونکە ئەو تێروانینە رەخنەییانە کەم و زۆر کاریگەری خۆیان لەسەر ئەرکی شیعر لەو قۆناغە دا بەجێ هێشتووە، هەر لەم بەشەدا بە باسێکی تایبەت کە بەناونیشانی (ئەرکی شیعر لە دەقی شیعری قۆناغەکەدا)یە و بۆ خۆی کرۆکی لێکۆڵینەوەکەمانە هەوڵمان داوە ئەو ئەرکانە دیاری بکەین کە شیعری کوردی لەو قۆناغەدا بینویینی.

لەکۆتایی لێکۆڵینەوەکەشدا هەوڵمان داوە پوختەی ئەو ئەنجامانە بخەینە بەردەست کە لێکۆڵینەوەکەمان پێیان گەیشتووە.

ئەم کتێبە نامەیەکی ماجستێرەو بەشێکە لە پێویستییەکانی پلەی ماجستێر لە ئەدەبی کوردیدا، زانکۆی کۆیە، لە کۆلێژی زمان ساڵی ٢٠٠٧ گفتوگۆی لەسەر کراوە.

گۆڤاره عەرەبییەکان:

- مجلة زانكو للعلوم الانسانيية، العدد (١٠) السنة الرابعة، ٢٠٠٠.
- مجلة الشفق، العدد (٢)، المجلد (١)، ١٥ شباط ١٩٥٨.

نامه عەرەبییەکان:

- كردستان من بداية الحرب العالمية الاولى الى نهاية مشكلة الموصل (١٩١٤ – ١٩٢٦)، رسالة ماجستير، سروة اسعد صابر، جامعة صلاح الدين، ١٩٩٩.

سەرچاوە فارسییەکان

- ديوان كامل اديب الممالك، فراهانى قائم مقام، تصحيح حواشي و اهتمام استاد سخن وحيد دستكردي، چاپخانه مروى، ١٣٥٤.
- سبك شناسى زبان و شعر فارسي، نوشته محمد تقى بهار، چاپخانه رامين، تهران، انتشارات مجيد، ١٩٧٧.
- سبك شناسى شعر، سيروس شميساه، انتشارات فردوس، چاپ هفتم، تهران ١٣٨٠.
- انترنيت: مجلة الراية http//: www.raya.com/

خلاصة الرسالة الموسومة

بوظيفة الشعر في الادب الكوردي (١٩٢٠ – ١٩٥٨)

ارتأت الباحثة في هذة الرسالة طريقة وتحليل جُل الاسس المتعلقة بأهم مفاهيم الشعر وهي وظيفة الشعر و مبتغاه في المراحل المحددة بالحقبة الزمنيية ١٩٢٠ – ١٩٥٨ كون الشعر الكوردي في تلك الفترة اتسمت بالحداثة والتجديد نتيجة للتغيرات السياسية و الثقافية والاجتماعية والتي واكبت تلك الحقبة، وهذه الرسالة بشكل عام تقع في ثلاثة فصول رئيسية تسبقها المقدمة وتختمها الخاتمة.

في الفصل الاول، تسعى الباحثة تحليل وظيفة الشعر في اطار النظريات الادبية السائدة وتخوض في التفاصيل الدقيقة لوظيفة الشعر لدى الامم الاخرى، كالامم الاوروبية والعربية والفارسية والتركية.

وفي الفصل الثاني، والذي يحمل عنوان (وظيفة الشعر في الادب الكوردي في السنوات التي سبقت ١٩٢٠). والسمات البارزة لوظيفة الشعر الكوردي في المرحلة الكلاسيكية بصورة عامة والسنوات التي سبقت (١٩٢٠) بصورة خاصة.

اما في الفصل الثالث، والذي يحمل في طياته مبحثين، الاول منه وظيفة الشعر في النقد الادب الكوردي في تلك الفترة المحددة سابقا اما المبحث الثاني عبارة عن طرح النصوص الشعرية في تلك الفترة.

والخاتمة، تنم طرح بعض النتائج بصورة ملخصة التي توصلت اليها الباحثة.

ئەرکی شیعر لە ئەدەبی کوردیدا

سالآنی (١٩٢٠ – ١٩٥٨)